

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
ข่าวแม่โจ้	1 พ.ค. 2553	-	-	15

ประมงแม่โจ้ชวนเลี้ยงปลากินยุง ป้องกันไข้ยุงลายในช่วงฤดูฝน

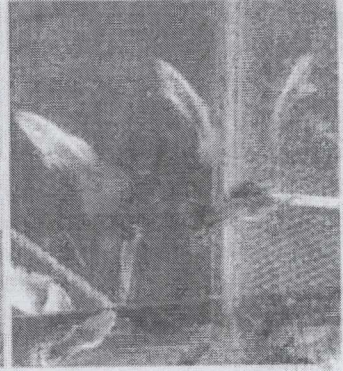
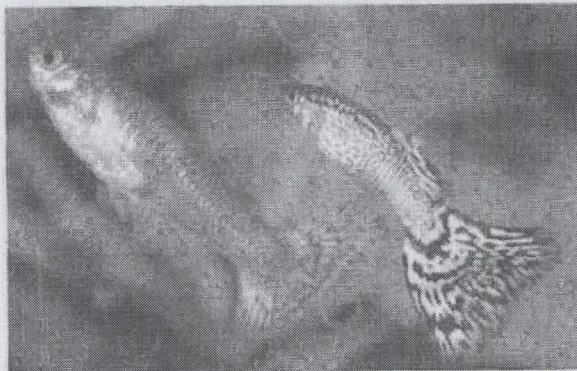
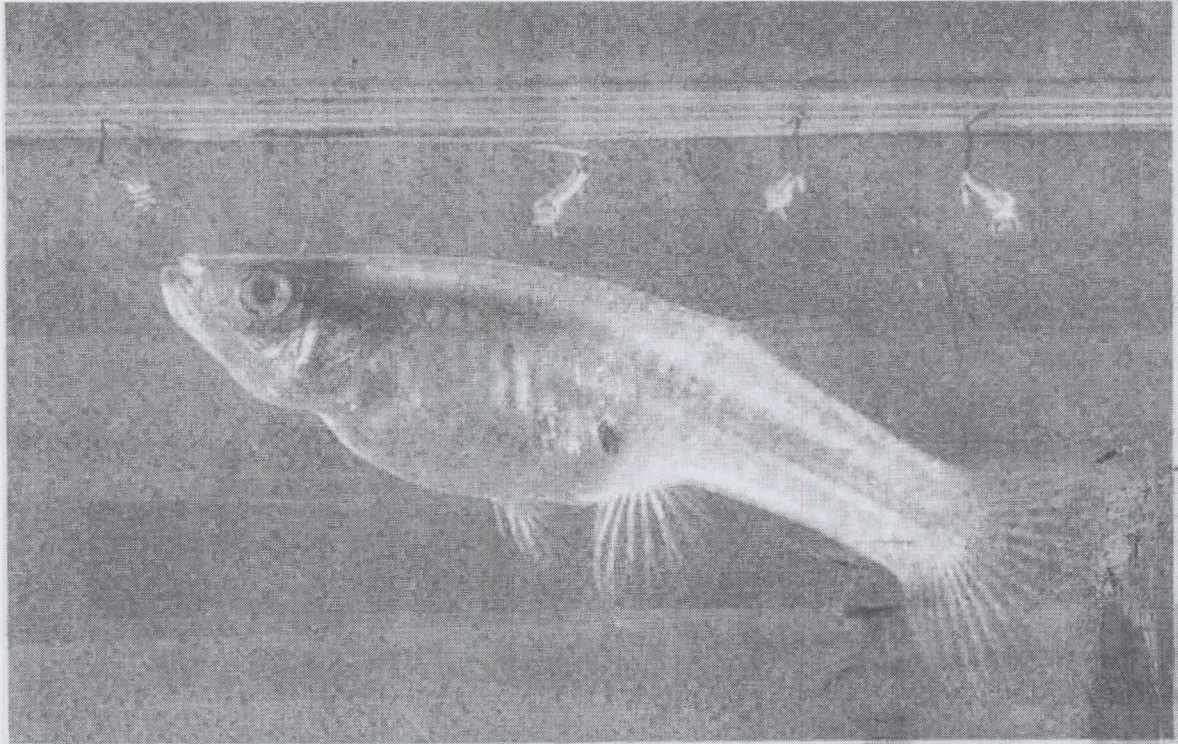
ผศ.ดร.บัญชา ทองมี และ
นักศึกษาคณะเทคโนโลยีการ
ประมงทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่
โจ้ เผยผลการใช้ “ชีววิธี”
(Biocontrol) ในการกำจัดไ
ยุงป้องกันโรคไข้เลือดออกจาก
ยุงลายซึ่งมักจะมาในช่วงฤดูฝน
โดยเฉพาะพื้นที่น้ำขังในบ้านหรือ
ชุมชนต่างๆ โดยแนะนำให้เลี้ยง
“ปลาแกมบูเซีย” ซึ่งเรียกอีก
ชื่อหนึ่งว่า “ปลากินยุง” และ
“ปลาหางนกยูง” ซึ่งหลายค
งศ์คุ้นเคยกันดีอยู่แล้วนอกจาก
จะเป็นปลาสวยงามแล้ว การ
เลี้ยงปลาทั้ง 2 ชนิดนี้ยังช่วย
ทดแทนการปล่อยสารเคมีกำจัดไ
ยุงซึ่งเป็นการช่วยรักษาสิ่ง
แวดล้อมแบบประหยัลดต้นทุนได้
อีกด้วย

ปลาแกมบูเซีย เป็นปลาพื้นเมืองของทวีปอเมริกาเหนือ (มีต้นกำเนิดอยู่
ที่รัฐเท็กซัส) เนื่องจากปลานี้มีศักยภาพสูงในการกินลูกน้ำยุง จึงถูก
นำไปแพร่พันธุ์ในรัฐอื่นๆ ของสหรัฐอเมริกา รวมทั้งในประเทศต่างๆ ทั้ง
ที่อยู่ในเขตอบอุ่นและเขตร้อน ซึ่งก็ปรากฏว่าปลาแกมบูเซีย (Gambusia
affinis) สามารถปรับตัวเข้ากับบ้านใหม่ของมันได้เป็นอย่างดี

รูปร่างลักษณะ ปลาแกมบูเซียมีรูปร่างลักษณะคล้ายปลาหางนกยูง แต่
มีขนาดใหญ่กว่า ปากแหลมกว่าและปลายปากจะเขี้ยวเห็นชัดเจน ที่ดามี
เส้นสีเข้มพาดในแนวตั้งผ่านรูม่านตาลงมาถึงใต้ตา ครีบหลัง (dorsal fin)
กลมมีโครง 7 ซี่ (ray), ครีบก้น (anal fin) มีโครง 7 ซี่, ครีบท้อง
(pelvic fin) มีโครง 6 ซี่ ที่เส้นข้าง ลำตัวมีเกล็ด 27-30 อัน ตัวเมียมี
ขนาดใหญ่กว่าตัวผู้ ปลาแกมบูเซียตัวเมียที่โตเต็มที่จะมีขนาดยาวได้ถึง
3 นิ้ว ในขณะที่ปลาตัวผู้มีขนาดยาวเพียง 1.5 นิ้ว ทั้งปลาตัวเมียและ
ตัวผู้จะมีจุดสีเข้มซึ่งมักเห็นได้ชัดเจนเมื่อปลายังเล็ก ต่อเมื่อปลาโตขึ้นจุดดัง
กล่าวมักจะจางลง หากดูด้านข้างของปลาตัวเมียในที่สว่างจะเห็นสีเหลือง
ของสปีชียาว สีฟ้าหรือสีเหลือง โดยปลาตัวเมียหนึ่งตัวปกติปลาแกมบูเซียมี
ชีวิตไม่เกิน 12 เดือน แต่บางตัวก็อาจอยู่ได้ถึง 15 เดือน เมื่อเกิดใหม่ๆ
ลูกปลามีขนาดยาวประมาณ 7-10 มิลลิเมตร และสามารถกินลูกน้ำได้

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
บ้านเมือง	๕1 พ.ค. 2553	—	—	15

กันนี้ เป็นปลาที่ในอาหารจุ่มจากอากาศในตู้เลี้ยงได้หลายร้อยตัวต่อวัน นอกจากนี้ ลูกน้ำยังแล้วปลาแกมบูเซียยังกินแพลงก์ตอน (พืชและสัตว์ขนาดเล็กมาก), ตะไคร่น้ำ, ไดอะตอม (พืชเซลล์เดียว), จัวย่อนและลงทังๆ

การแพร่พันธุ์ ปลาแกมบูเซียแพร่พันธุ์ได้รวดเร็ว เมื่อปลาตัวเมียมีอายุได้ 6-8 สัปดาห์ก็จะเริ่มตั้งท้องครั้งแรก ปลาตัวเมียมักถูกหิโสะใช้กับไข่ที่ติดของตัวผู้

ซึ่งการผสมพันธุ์ 1 ครั้งจะมีไข่เชื่อมมากพอสำหรับใช้ผสมกับไข่ได้หลายท้อง ปลาแกมบูเซียออกลูกเป็นตัวโดยจะออกลูกทีละละ 40-100 ตัว (ใช้เวลาออกลูก 21-28 วันต่อ 1 ท้อง) แต่ละท้องวางไข่ประมาณ 6 สัปดาห์ และตลอดชีวิตของมันจะตั้งท้องได้ 3-4 ครั้ง

ปลาหางนกยูงเลี้ยงง่าย แพร่พันธุ์ได้รวดเร็ว มีอายุอยู่ระหว่าง 2-5 ปี

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
ข่าวแม่โจ้	๕1 พ.ค. 2553	—	—	15

เมื่อปลาตัวเมียอายุได้ 3 เดือนก็สามารถผสมพันธุ์ได้และจะออกไข่เป็นตัวครั้งละ 2-120 ตัวทุกๆ 4 สัปดาห์ ตัวเมียมีถุงเก็บน้ำเชื้อของตัวผู้ซึ่งจะใช้ผสมกับไข่ได้จนถึง 4 เดือนโดยไม่ต้องผสมพันธุ์ครั้งที่ 2 ลูกปลาที่ออกมาจากท้องแม่จะสามารถว่ายน้ำได้ทันทีและจะเริ่มกินอาหารได้ภายใน 1 ชั่วโมง

สำหรับ "ปลาหางนกยูง" มีถิ่นกำเนิดในทวีปอเมริกากลางและอเมริกาใต้ การที่ได้ชื่อว่า มีตเลี่ยน ฟิช (million fish) เนื่องจากเป็นปลาที่แพร่พันธุ์ได้ดี กินง่าย เลี้ยงง่าย จึงถูกนำไปแพร่พันธุ์ในหลาย ประเทศเพื่อควบคุมลูกน้ำยุง ปัจจุบันปลาหางนกยูงได้รับการปรับปรุงสายพันธุ์ลูกผสมออกมามากมาย หลายหลากสี นิยมเลี้ยงเป็นปลาสวยงามเนื่องจากปลาคูตัวผู้มีสีสันสดใส มีขนาดและรูปร่างของหาง ตลอดจนลวดลายและจุดแตกต่างกันไปตามสายพันธุ์ เช่น ปลาหางนกยูงในกลุ่มหางงู (snakehead), กลุ่มสลับสี (variegated) เป็นต้น ปลาหางนกยูงกินอาหารได้หลายชนิด เช่น ลูกน้ำยุง ตัวอ่อนแมลงต่างๆ หนอนแดง พืชน้ำ ตะไคร่น้ำ ฯลฯ รวมทั้งลูกของมันเองและลูกปลาอื่นๆ ด้วย

"ปลาหางนกยูง" รูปร่างลักษณะเป็นปลาขนาดเล็ก เคลื่อนไหวว่องไว ปลาหางนกยูงตัวผู้มักมีสีหลายสีผสมกัน เช่น สีเหลือง สีฟ้า สีม่วง และสีดำ บางสายพันธุ์มีสีออกสีแดง สีทอง สีเงิน สีเขียว สีขาว ฯลฯ ปลาตัวผู้มีหางยาวกว่าตัวเมีย ลักษณะหาง (caudal fin) มีหลายแบบ เช่น หางกลมมน หางรูปหัวใจ หางพัด หางเขี้ยวคล้ายค้อน หางยาวแบบด้ามพิณค้อน เป็นต้น ตัวผู้มีความยาวตั้งแต่ปลายปากถึงปลายหางอยู่ระหว่าง 0.5-1.5 นิ้ว ปลาตัวเมียมีขนาดใหญ่มากกว่าตัวผู้ มีสีออกเทาปนน้ำตาล ไม่มีลวดลาย มีความยาวตั้งแต่ 1.5-2.5 นิ้วขึ้นอยู่กับสายพันธุ์ ครีบหลัง (dorsal fin) มีโครง 7-8 ซี่ (ray) ครีบก้น (anal fin) มีโครง 8-9 ซี่ และครีบท้อง (pelvic fin) มีโครง 5 ซี่ ที่เส้นข้างลำตัวมีเกล็ด 28-29 อัน ปลาหางนกยูงกินอาหารได้หลายชนิด เช่น ลูกน้ำยุง ตัวอ่อนแมลงต่างๆ หนอนแดง พืชน้ำ ตะไคร่น้ำ ฯลฯ รวมทั้งลูกของมันเองและลูกปลาอื่นๆ ด้วย

ปลาหางนกยูงสามารถอยู่ได้ทั้งในน้ำสะอาดและน้ำสกปรก ในธรรมชาติจะพบปลานี้ได้ทั่วไปตามลำห้วย ฝายน้ำล้น หนองน้ำ สระน้ำ อ่างเก็บน้ำ

ผศ.ดร.บัญชา ทองมี กล่าวไว้ว่า "จริงๆ แล้วปลาทอง 2 ชนิดที่หลายคนอาจไม่รู้ตัวสามารถนำมาประกอบอาหารเป็นประเภทปลาทอดกรอบได้ แต่เนื่องจากปลาหางนกยูงสวยงาม คนเลยไม่นิยมนำมาจับประทาน และปลาเหล่านี้จะออกไข่ใหม่อย่างต่อเนื่องจึงไม่จำเป็นต้องใช้สารเคมีช่วยเหมือนเช่นเคย ขณะนี้เรามุ่งขยายผลให้หลายๆ หน่วยงานทั้งในมหาวิทยาลัยและบ้านเรือนชุมชนหันมาใช้วิธีการเลี้ยงปลากินยุงเพื่อรักษาอนามัยในครอบครัวให้สอดคล้องกับการเป็นมหาวิทยาลัยสร้างเสริมสุขภาพทั้งสุขภาพและสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชน"

สนใจสามารถติดต่อสอบถามข้อมูลได้ที่คณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ หมายเลขโทรศัพท์ 053-873-470 ทุกวันในเวลาราชการ

นิวัตร ธาตุอินจันทร์
เชียงใหม่